

บทที่ 15 การเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2531
- 2535

เค้าโครงเรื่อง

1. การเมืองสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ครั้งที่ 1
 - 1.1 คณะรัฐบาล
 - 1.2 นโยบายและปัญหาในการบริหาร
2. การเมืองสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ครั้งที่ 2
3. การเมืองไทย ตั้งแต่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 จนถึง 13 กันยายน พ.ศ. 2535

สาระสำคัญ

1. พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งเป็นคนแรก ในยุครัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 จัดคณะรัฐบาลผสมโดยมีพรรคชาติไทย เป็นแกนนำของพรรคร่วมรัฐบาล 6 พรรค
2. รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 เป็นรัฐบาลผสมประกอบด้วยพรรคการเมือง 5 พรรค ปัญหาและความขัดแย้งกับผู้นำฝ่ายทหารเป็นสาเหตุสำคัญของ การทำรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 โดย คณะ รสช.
3. การสืบทอดอำนาจของผู้นำฝ่ายทหารจากคณะ รสช. โดยการเข้าดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีของพลเอกสุจินดา คราประยูร เป็นสาเหตุสำคัญของเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ"

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจากศึกษาบทที่ 15 แล้ว นักเรียนสามารถ

1. อธิบายการเมืองสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี
ครั้งที่ 1 ได้
2. อธิบายการเมืองสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี
ครั้งที่ 2 ได้
3. สรุปเหตุการณ์ทางการเมือง ระหว่าง 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 - 13
กันยายน พ.ศ. 2535 ได้

□□

□ ในบทที่ 15 นี้ จะศึกษาการเมืองในช่วง พ.ศ.2531-2535 มีนายกรัฐมนตรีรวม 4 คน คือ พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายอานันท์ ปันยารชุน พลเอกสุจินดา คราประยูร และนายชวน หลีกภัย รัฐบาลพลเอกชาติชาย เป็นรัฐบาลที่นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง แต่ต้องสิ้นสุดลงเพราะถูกคณะทหารในนาม "คณะรสช." ยึดอำนาจ คณะรสช. จะมีบทบาททางการเมืองและการทหารโดดเด่นในระหว่าง 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 จนถึง "เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ" (พฤษภาคม พ.ศ.2535) คำโครงเรื่องที่ 3 ของบทนี้จะกล่าวถึงเหตุการณ์ทางการเมืองภายหลังจากการยึดอำนาจของคณะรสช. เป็นต้นมาจนถึงการเลือกตั้ง 13 กันยายน พ.ศ.2535 โดยสังเขป □

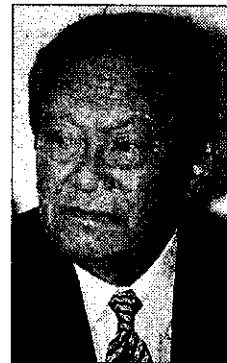
1. การเมืองสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี ครั้งที่ 1

1.1 คณะรัฐบาล

แต่เดิมเมื่อปรากฏผลการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2531 แม้ว่าพรรคชาติไทยจะเป็นพรรคที่มีคะแนนเสียงสูงสุด แต่พลตรีชาติชายก็ได้กล่าวถึงความไม่พร้อมของตนที่จะเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อาจเป็นเพราะ "เพื่อบทบาทและที่ท่าในทางการเมืองของฝ่ายสนับสนุนพลเอกเปรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายทหารบก"¹ พร้อมกันนั้น

พลตรีชาติชาย ยังแสดงการสนับสนุนให้พลเอกเปรมเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีก แต่เมื่อพลเอกเปรมปฏิเสธอย่างแน่วแน่แล้ว พลตรีชาติชายจึงตอบตกลงเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

พรรคชาติไทยจึงได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสม ที่มีนายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในยุครัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 หลังจากการจัดรัฐบาลเข้าบริหารประเทศแล้ว ต่อมาพลตรีชาติชาย ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้มียศเป็นพลเอก

ภาพที่ 77

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ

ในปี พ.ศ. 2531 นี้ เป็นความสำเร็จครั้งสูงสุดของพรรคชาติไทยนับตั้งแต่ตั้ง พรรคมาเมื่อปี พ.ศ. 2517 ผ่านการเลือกตั้งมาแล้ว 6 ครั้ง และได้เข้าร่วมรัฐบาลมาถึง 5 ครั้ง โดยเป็นพรรคฝ่ายค้าน 2 ครั้ง ในช่วงปี พ.ศ. 2522-2523 (รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์) กับพ.ศ. 2526-2529 (รัฐบาลพลเอกเปรม) ในการเป็นแกนนำจัดตั้งรัฐบาลครั้งนี้ พรรคชาติไทยได้รับ โควตากระทรวงมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ ที่ร่วมรัฐบาลถึง 6 กระทรวงคือ กลาโหม มหาดไทย คลัง ยุติธรรม อุตสาหกรรมและทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ พรรคชาติไทยยังปรับเปลี่ยนท่าที ของตนจากการที่เคยแสดงการคัดค้านพลเอกเปรมมาก่อน ซึ่งสวนทางกับฝ่ายทหาร มาเป็นองฝ่าย ทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะพลเอกชาติชายดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะรัฐบาล

รัฐบาลผสมของพลเอกชาติชาย ประกอบด้วย 6 พรรคการเมือง ได้แก่ พรรคชาติ ไทย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม พรรคราชมาร พรรคมวลชน และพรรคสหประชาชาติไทย รวม 220 เสียง รัฐบาลชุดนี้เริ่มบริหารประเทศตั้งแต่วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2531 มีรายนามคณะ รัฐมนตรี ดังนี้

1. นายพงษ์ สารสิน	รองนายกรัฐมนตรี
2. นายพิชัย รัตตกุล	รองนายกรัฐมนตรี
3. พลเอกเทียนชัย สิริสัมพันธ์	รองนายกรัฐมนตรี
4. นายมีชัย ฤชุพันธ์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
5. นายบุญเอก ประเสริฐสุวรรณ	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
6. นายกร ทักษะรังสี	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
7. นายอนุวรรตน์ วัฒนพงศ์ศิริ	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
8. นายไชยศิริ เรืองกาญจนเศรษฐ์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
9. นางสุภัทรา มาศดิตถ์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
10. พันเอกพล เริงประเสริฐวิทย์	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
11. ร้อยตำรวจเอกเฉลิม อยู่บำรุง	รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
12. พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม
13. นายประมวล สภาวสุ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
14. นายสุชน ชามพูนท	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
15. นายนิพนธ์ พร้อมพันธ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลัง
16. พลอากาศเอกสิทธิ เศรษฐศิลา	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

17. ร้อยตรีประพาส ลิมปะพันธ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศ
18. พันโทสนั่น ชจรประศาสน์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง เกษตรและสหกรณ์
19. นายเจริญ คันธวงศ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง เกษตรและ
สหกรณ์
20. นายอุดมศักดิ์ ทั้งทอง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง เกษตรและ
สหกรณ์
21. นายอุดร ตันติสุนทร	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง เกษตรและ
สหกรณ์
22. นายมนตรี พงษ์พานิช	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม
23. นายนิคม แสงเจริญ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
24. นายประทวน รมยานนท์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
25. นายเอนก ทับสุวรรณ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม
26. นายสุบิน ปิ่นชัยน	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์
27. นายภิญญา ช่วยปลอด	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
28. นายชูชีพ หาญสวัสดิ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์
29. พลตรีประมาณ อติเรกสาร	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
30. นายเสนาะ เทียนทอง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
31. นายสันติ ชัยวิรัตนะ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
32. นายไตรรงค์ สุวรรณคีรี	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
33. นายวัฒนา อิศวเหม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย
34. พลตำรวจโทจำรัส มังคลารัตน์	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม
35. นายประจวบ ไชยสาส์น	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีและการพลังงาน
36. พลเอกมานะ รัตนโกเศศ	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
37. นายสกล ศวีพรหม	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
38. นายใหม่ ศิรินวกุล	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
39. นายชวน หลีกภัย	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

40. นายสุทัศน์ เงินหมื่น	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
41. นายประสงค์ บุรณพงษ์	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
42. นายบรรหาร ศิลปอาชา	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
43. นายดุสิต รังคลีรี	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
44. นายไพฑูรย์ แก้วทอง	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม
45. นายทวิช กลิ่นประทุม	รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย

ในการเตรียมการจัดตั้งคณะรัฐบาล ฝ่ายทหารได้รับรู้มาโดยตลอด นับตั้งแต่การประชุม 5 พรรคพันธมิตรครั้งแรกที่บ้านนิคมโลก เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 จนถึงวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 ที่พลเอกเปรมตัดสินใจเปิดทางให้พรรคการเมือง เข้าจัดตั้งรัฐบาล⁴ ดังนั้นกองทัพจึงมีส่วนอยู่เบื้องหลังการจัดคณะรัฐมนตรี โดยเฉพาะตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่ง พลเอกชาติชาย รักษาการในตำแหน่งเอง เนื่องจากจะต้องเป็นบุคคลที่ฝ่ายทหารเห็นชอบด้วย เพราะจำเป็นต้องเชื่อมต่อกับกองทัพและประสานงานกับพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผบ.ทบ. และรักษาราชการผบ.สส. เพื่อเสถียรภาพของรัฐบาล⁵ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายทหารนำโดยพลเอกชวลิต กับรัฐบาลพลเอกชาติชายในระยะแรกดำเนินไปด้วยดี และสะท้อนการถ้อยทีถ้อยอาศัยของผู้นำฝ่ายทหารและผู้นำฝ่ายรัฐบาล พลเอกชวลิตได้กล่าวถึงการจัดตั้งรัฐบาลว่า "เป็นผู้จัดตั้งมากับมือ"⁶ พลเอกชาติชายยังประกาศด้วยว่า จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารในกองทัพ แต่จะลงนามไปตามที่ได้รับการเสนอมา

ทางด้านพรรคฝ่ายค้านจำนวน 4 พรรค คือ พรรครวมไทย พรรคก้าวหน้า พรรคกิจประชาคม และพรรคประชาชน ได้รวมตัวกันเป็น "พรรคเอกภาพ" มีส.ส. 62 เสียง แต่สมาชิกพรรคประชาชน 9 คน โดยการนำของพลเอกทฤษฎี ลีนาชนนท์ ย้ายมาสังกัดพรรคชาติไทย ด้วยเหตุนี้ ส.ส. พรรคชาติไทยจึงเพิ่มขึ้นเป็น 96 คน⁷ ส่วนพรรคเอกภาพก็ได้กลายเป็นพรรคการเมืองที่มีมากเป็นอันดับสองในรัฐสภา แต่ดร.สุจิต บุญนงการ ได้ตั้งข้อสังเกตว่า "พรรคเอกภาพเป็นพรรคที่เกิดขึ้นจากพรรคเล็กๆ หลายพรรคมาร่วมกัน โดยไม่มีอะไรเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวไม่ว่าจะเป็นเรื่องนโยบายอุดมการณ์ หรือตัวบุคคล"⁷

1.2 นโยบายและปัญหาในการบริหาร

ก. นโยบายสำคัญของรัฐบาล

นโยบายสำคัญ ได้แก่ เน้นการแก้ไขปัญหาระงาเป็นอันดับแรก จากนั้นจะสร้างประเทศให้เป็น "ประเทศอุตสาหกรรมใหม่" (New Industrial Country หรือ NIC) โดยการ

ส่งเสริมการลงทุน การสร้างโรงงานอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคของประเทศ กับจะสร้างสัมพันธไมตรีกับมิตรประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) และกลุ่มประเทศอินโดจีน คือ พม่า ลาว เขมร และเวียดนาม โดยทำการเปลี่ยน "สนามรบ" เป็น "ตลาดการค้า" เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชนในภูมิภาคแถบนี้ และสร้าง "สันติภาพในอินโดจีน" ให้เกิดขึ้น ตามนโยบาย "เศรษฐกิจนำการทหาร" อีกทั้งจะปรับกองทัพไทยให้แข็งแกร่งอีกด้วย^๘

แม้ว่าในระยะแรกเริ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำฝ่ายรัฐบาลและผู้นำฝ่ายกองทัพค่อนข้างราบรื่น แต่สถานการณ์ทางการเมืองขณะนั้นมิได้มีฝ่ายทหารเพียงกลุ่มเดียวที่พยายามจะผลักดันสถานการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์แก่กลุ่มของตน แต่ยังมีกลุ่มอื่น ๆ เช่น พรรคการเมืองร่วมรัฐบาล กลุ่มพรรคการเมืองฝ่ายค้าน กลุ่มนิสิตนักศึกษา กลุ่มชาวนา กลุ่มกรรมกร กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ ทำให้รัฐบาลพลเอกชาติชาย ต้องเผชิญหน้าและแก้ไขปัญหามากมาย ด้านอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งเมื่อมีนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจ รัฐบาลยังมีปัญหาเกี่ยวกับสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจมากขึ้นอีก

รัฐบาลพลเอกชาติชาย ได้จัดให้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีในส่วนภูมิภาค เพื่อที่จะได้ไปรับฟังข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของประชาชนในส่วนภูมิภาคได้อย่างทั่วถึงสำหรับเป็นแนวทางแก้ปัญหา^๙ ซึ่งเรียกว่า "กรม.สัญจร" อันน่าจะเกิดจากแรงผลักดันของบุคคลสำคัญในคณะที่ปรึกษาราชการฝ่ายบริหาร ผ่านที่ปรึกษานโยบายนายกรัฐมนตรีนครี หรือ "บ้านพิษณุโลก"^{๑๐}

๒. ปัญหาจากพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล

ปัญหาที่รัฐบาลพลเอกชาติชาย ต้องประสบ ได้แก่การแตกแยกระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล กับการขัดแย้งภายในของพรรคร่วมรัฐบาล รวมทั้งความขัดแย้งเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล กับภาพพจน์ของพรรคร่วมรัฐบาล อาทิเช่น พลเอกสิทธิ เศรษฐศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ จากพรรคกิจสังคม ดำเนินนโยบายเกี่ยวกับกัมพูชาในแนวทางตรงกันข้ามพลเอกชาติชาย นายกรัฐมนตรี

ส่วนปัญหาเกี่ยวกับพรรคประชาธิปัตย์ ถูกแกนนำพรรคฝ่ายค้าน คือ พรรคเอกภาพ รวมทั้งส.ส.บางคนในพรรคร่วมรัฐบาลโจมตี พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จากพรรคประชาธิปัตย์ ในเรื่องการจัดซื้อปุ๋ยจำนวน 300,000 ตัน โดยกรณีพิเศษถึงกับ นายสมิคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ไทยในฐานะประธานคณะกรรมการเศรษฐกิจ ได้ประกาศเชิญชวนพลตรีสนั่น ไปชี้แจงต่อคณะกรรมการ และจะให้มีการถ่ายทอดสดทางสถานีโทรทัศน์

อีกกรณีหนึ่งที่บั่นทอนชื่อเสียงของพรรคประชาธิปัตย์และรัฐบาล คือปัญหาจากกรณี

สวนป่ากิติติ ของบริษัทเกษตรรุ่งเรืองพืชผล ของนายกิติติ ดำเนินชาญวิชัย วุฒิสมาชิกสายพรรค
ประชาธิปัตย์ กรรมการการเกษตรวิสาหกิจและอดีตที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีฝ่ายเศรษฐกิจ ได้บุกกรุก
ป่าสงวนแห่งชาติ ที่นครระบม-สิยัด ต.สนามชัยเขต จว.ฉะเชิงเทรา กรณีสวนป่ากิติติ ทำให้
เสถียรภาพรัฐบาลล้มครอน เพราะเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างครึกโครมทางสื่อมวลชนติดต่อกันหลาย
วัน และเปิดเผยเบื้องหลังว่า นายกิติติมีความสัมพันธ์กับพรรคประชาธิปัตย์ในฐานะผู้ให้การสนับสนุน
พรรคด้านการเงิน อาจกล่าวได้ว่า กรณี "ปุย" และ "ป่า" ได้ทำลายชื่อเสียงของพรรคประชาธิ
ปัตย์ลงไปมาก พรรคเอกภาพได้ชุมนุมปราศรัยโจมตีการบริหารงานของรัฐบาล ที่ท้องสนามหลวง
เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2533 และพลตรีสนั่นก็ได้เป็นเป้าหมายโจมตีอย่างรุนแรงกรณีสวนป่ากิติติ แม้ว่า
รัฐบาลจะจัดคอนเสิร์ตช่วยอีสานแล้งที่วงเวียนใหญ่ กับที่ลานพระบรมรูปทรงม้า ได้มีการแสดงดนตรี
ลูกทุ่ง เพื่อดึงคนส่วนหนึ่งไว้ไม่ให้ไปฟังการปราศรัย แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังระบุตัวเลขว่ามีคนฟังการ
ปราศรัยของพรรคเอกภาพเป็นจำนวนนับหมื่น ๆ คน

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย กรณีการแต่งตั้ง
ปลัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งนายพิชัย รัตตกุล รองนายกรัฐมนตรี หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ไม่พอ
ใจที่พลตำรวจเอกประมาณ อติเรกสาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย พรรคชาติไทย ได้
แต่งตั้งนายธำรง วัฒนรัฐ เป็นปลัดกรุงเทพมหานคร อันเป็นการขัดแย้งกับมติคณะรัฐมนตรีที่จะให้
ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนใหม่ (จะมีการเลือกตั้ง 7 มกราคม พ.ศ. 2533) เป็นผู้แต่งตั้ง
ปลัดกทม.เอง จากความขัดแย้งนี้ นายพิชัย ได้ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ภายหลังจาก
จากการเสนอให้กรม.ทบทวนมติการแต่งตั้งนายธำรงแล้วไม่สำเร็จ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าพรรค
ประชาธิปัตย์ ยังคงเป็นพรรคร่วมรัฐบาล โดยไม่ได้ถือเอากรณีการลาออกของนายพิชัย หัวหน้า
พรรค เป็นเหตุให้พรรคประชาธิปัตย์ถอนตัวออกจากการร่วมรัฐบาล ซึ่งเรื่องนี้น่าจะสะท้อนความ
แตกแยกภายในพรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย กับพรรคประชาธิปัตย์ได้มีมติให้ นายชวน
หลีกภัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เป็นรองนายกรัฐมนตรี
แทนนายพิชัย และนายมารุต บุญนาค รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ อีกคนหนึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงสาธารณสุขแทนนายชวน (29 ธันวาคม พ.ศ. 2532)¹¹

อย่างไรก็ตาม กรณีการแต่งตั้งปลัดกทม. ได้ถูกคัดค้านโดยนักวิชาการ นักกฎหมาย
อย่างครึกโครมอันมีผลกระทบต่อรัฐบาล และเมื่อผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกทม. ปรากฏว่า
พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้รับคะแนนเลือกตั้งถึง 700,000 กว่าเสียง อันสะท้อนการสนับสนุนของ
มหาชนชาวกทม. นายธำรง วัฒนรัฐ ได้ขอลาออกจากตำแหน่งปลัดกทม. เพื่อเปิดทางให้พลตรี
จำลอง แต่งตั้งปลัดกทม.คนใหม่

ความสำคัญของกรณีแต่งตั้งปลัดกทม. ที่มีผลต่อรัฐบาลก็คือ พลเอกชาติชาย ได้สลับตำแหน่งรัฐมนตรีของพรรคชาติไทย ระหว่างนายบรรหาร ศิลปอาชา ไปเป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และพลตำรวจเอกประมาธ ไปเป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม (9 มกราคม 2533) ซึ่งถูกวิจารณ์ว่า การสลับตำแหน่งครั้งนี้เป็นเพราะ ความคิดของคนที่เป็นปรักษานายกรัฐมนตรี หรือ "กลุ่มบ้านพิษฯ" อันได้แก่ นายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ นายพันศักดิ์ วิญญรัตน์ นายบรรศักดิ์ อูวรรณโณ และนายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย แต่พลเอกชาติชายกล่าวว่า เพื่อให้มีการประสานงานและร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลกับกรุงเทพมหานคร¹²

การสลับตำแหน่ง พลตำรวจเอกประมาธ สร้างความไม่พอใจแก่ผู้สนับสนุน พลตำรวจเอกประมาธ ในพรรคชาติไทย คือ นายเสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ดังนั้นรอยร้าวในพรรคชาติไทยระหว่างสายพลตำรวจเอกประมาธ กับพลเอกชาติชาย ยิ่งทวีมากขึ้น จนสื่อมวลชน เรียกว่า "ศึกสายน้ำผึ้ง" บ้าง หรือ "ศึกสายเลือด" บ้าง แต่ทั้งฝ่ายพลเอกชาติชาย และ พลตำรวจเอกประมาธ ก็พยายามแสดงให้เห็นว่ามีความเข้าใจและความร่วมมืออันดีต่อกันออกไปสู่สายตาประชาชน โดยผ่านสื่อมวลชน

ภาพที่ 78

พลเอกชาติชาย กับ พลตำรวจเอกประมาธ จับมือแสดงความร่วมมือกัน

นอกจากนี้ยังมีปัญหาความขัดแย้งระหว่าง พลเอกชาติชาย กับ พลตำรวจเอก ประमाण เรื่องการแต่งตั้งปลัดกระทรวงมหาดไทย ฝ่ายพลตำรวจเอกประमाण เสนอ นายผลอง กัลยาณมิตร ส่วนพลเอกชาติชาย เสนอ นายอนันต์ อนันตกุล ซึ่งเป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จนต้องแต่งตั้ง นายเอนก สิทธิประศาสน์ มาดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงมหาดไทย แต่ต่อมา 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533 นายอนันต์ อนันตกุล ได้ดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงมหาดไทย (หลังจากที่มีการปรับคณะรัฐมนตรี ตำแหน่งของพลตำรวจเอกประमाण ไปเป็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวง อุตสาหกรรม และนายบรรหาร เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย) กับ นายเอนก สิทธิ-ประศาสน์ ไปเป็นปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี นายอภิชาติ ไอสถาณก์ เป็นเลขาธิการคณะรัฐมนตรี แทนนายอนันต์ ซึ่งครั้งนั้นพลตำรวจเอกประमाणแสดงการเห็นชอบ¹³

15 มีนาคม 2533 พลเอกชาติชาย ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวว่ามีนโยบายหมุนเวียน เปลี่ยนคณะรัฐมนตรี เพื่อให้มีคณะรัฐมนตรีที่มีประสิทธิภาพ โดยมอบหมายแต่ละพรรคไปพิจารณา ซึ่ง อาจเป็นเพราะภายในพรรคกิจสังคมกำลังเรียกร้องให้ปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีในโควตาของพรรค อันเป็น เหตุจากการแข่งขันกันภายในพรรคกิจสังคมระหว่างกลุ่มนายพงษ์ สารสิน กับ นายมนตรี พงษ์พานิช¹⁴ จนมีข่าวว่าจะแตกตัวไปตั้งพรรคใหม่ และเห็นได้ชัดเจนเมื่อพลเอกชาติชาย ปรับคณะรัฐมนตรี เมื่อ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2533 ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีของพรรคกิจสังคม พลอากาศเอก สิทธิ ลาออกจากหัวหน้าพรรค และลาออกจากส.ส. (14 กันยายน พ.ศ. 2533) คณะกรรมการบริหาร พรรคได้เปลี่ยนแปลงใหม่ โดยกลุ่มนายมนตรีคุมอำนาจในพรรคไว้ได้¹⁵ และในวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2533 ได้มีการเลือกตั้งซ่อม ซึ่งนายสุเทพ อัครากร จากพรรคพลังธรรม ได้รับเลือกตั้งแทน ที่พลอากาศเอกสิทธิ

ปัญหาข้อขัดแย้งภายในคณะรัฐบาลน่าจะพิจารณาได้จากคำกล่าวของพลเอกชาติชาย ต่อนักเรียนไทยในอังกฤษ ณ สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำอังกฤษ เมื่อคราวเดินทางไปเยือน อย่างเป็นทางการระหว่าง 16-19 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 ความว่า "... การเป็นนายกรัฐมนตรี มิใช่เป็นของง่าย ต้องอาศัยความอดทน การประนีประนอม และการต่อรอง ..."¹⁶

ค. รัฐบาลกับปัญหาการชุมนุมเรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ

รัฐบาลพลเอกชาติชาย ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาม็อบ (Mob) ต่าง ๆ ซึ่งนำมา พิจารณาเป็นตัวอย่างได้ดังนี้

14 ธันวาคม 2532 ชาวสวนยางที่จว. นครศรีธรรมราช ชุมนุมประท้วงให้รัฐบาล ประกันราคายางพารา

30 มกราคม 2533 พนักงานการทำเรือ ได้ร่วมประท้วงโดยการนำของสหภาพแรงงานการทำเรือแห่งประเทศไทย (กทท.) 6 แห่ง เพื่อคัดค้านนโยบายการให้เอกชนดำเนินกิจการทำเรือพาณิชย์แหลมฉบัง จว.ชลบุรี เป็นเหตุให้เรือสินค้าไม่สามารถเข้าออกท่าเรือคลองเตยได้ จนต้องไปใช้ท่าเรือสัตหีบแทน โดยใช้รถขนส่งของรฟพ. เป็นผู้ขนถ่ายสินค้า การประท้วงของพนักงานการทำเรือ ทำให้เกิดการเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างมากมาย แต่ก็มีข้อน่าสังเกตว่า การประท้วงของพนักงานการทำเรือที่ยืดเยื้อและเป็นผลให้รัฐบาลถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก ได้สะท้อนบทบาทสำคัญของ พลเอกชวลิต ที่ถูกเรียกร่วงจากผู้นำของสหภาพแรงงานการทำเรือให้เข้ามาเป็นผู้เจรจา ไกล่เกลี่ยยุติข้อเรียกร้อง

กุมภาพันธ์ 2533 พนักงานโรงงานยาสูบได้ชุมนุมเรียกร้องให้เปลี่ยนตัวผู้อำนวยการ คือ พลโทปัญญา ชวัลบุญ โดยอ้างว่าบริหารงานไม่เหมาะสม และแสดงการไม่พอใจนโยบายของพลเอกชวลิต ที่บรรจุทหารผ่านศึกเข้าเป็นพนักงานโรงงานยาสูบ

10 เมษายน พ.ศ. 2533 ราษฎรแถบลำน้ำเสียวใหญ่ อ.วาปีปทุม จว.มหาสารคาม ชุมนุมให้รัฐบาลแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเค็มและดินเสื่อมเพราะการทำเกลือสินเธาว์ การชุมนุมได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากตัวแทนนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จว.มหาสารคาม สโมสรนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น และตัวแทนนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะสมัยพลเอกเปรม ได้มีคำสั่งระงับการทำนาเกลือ โดยคำสั่งนายกรัฐมนตรีที่ 3/2532 มาแล้ว แต่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเพิกเฉยต่อหน้าที่ ปลอ่ยให้ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นสูบน้ำเกลือใต้ดินมาทำเกลือสินเธาว์ และปล่อยน้ำเค็มที่ไหลลงสู่ลำน้ำเสียวใหญ่ จนสิ่งแวดล้อมเสียหายเป็นพื้นที่กว้างขวางถึง 200 กิโลเมตร ในเขตมหาสารคาม ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ การประท้วงครั้งนี้มีผลกระทบต่อรัฐบาลเพราะมีการจับกุมผู้นำราษฎรและผู้นำนักศึกษา ในที่สุดรัฐบาลได้อนุมัติเงิน 800 ล้านบาท เพื่อการพัฒนาลำน้ำเสียวใหญ่¹⁷

ปัญหาการชุมนุมที่สำคัญอีกครั้งหนึ่งคือการชุมนุมคัดค้านการสร้างเขื่อนปากมูล จว.อุบลราชธานี และมีผลกระทบกระเทือนรัฐบาลอย่างหนักเมื่อคนของนายไชยศิริ เรื่องกาญจนเศรษฐ์ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ทำร้ายผู้คัดค้านคนหนึ่งในการสัมมนาเรื่องการสร้างเขื่อนปากมูล เมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2533¹⁸ ซึ่งได้เป็นข่าวครึกโครมในสื่อมวลชนทุกประเภท

29 เมษายน 2533 ราษฎรจว.เชียงใหม่ จาก อ.สันป่าตอง ทางดง จอมทอง แม่ริม แม่แตง ชุมนุมที่ประตูท่าแพ ประท้วงรัฐบาลกรณีปล่อยให้ถั่วเหลืองราคาตกต่ำ และ 19 พฤษภาคม 2533 ชาวนากำแพงเพชรชุมนุมเรียกร้องให้รัฐบาลพยุงราคาข้าว

28 กันยายน 2533 - 13 ตุลาคม 2533 8 องค์กรของนักศึกษามหาวิทยาลัย

รวมคำทรง ได้ชุมนุมอภิปรายโจมตีรัฐบาล และต่อมา นายชนาวุฒิ คลั่งเชื่อ ได้จุดไฟเผาตัวเอง
นอกจากนี้ ปัญหาที่เร่งเร้ารัฐบาลประการหนึ่งก็คือ การเรียกร้องให้ยกเลิก ปร.
42 จากสื่อมวลชนด้านหนังสือพิมพ์ และเมื่อหนังสือพิมพ์แนวหน้าถูกปิดอย่างไม่มีการกำหนดเพราะขัดต่อ
ปร.42 ทำให้การเรียกร้องยกเลิก ปร.42 ดำเนินไปอย่างเข้มข้นยิ่งขึ้น ซึ่งทั้งจากส.ส.พรรค
รัฐบาล และส.ส.พรรคฝ่ายค้าน และจากบรรดานักหนังสือพิมพ์

นอกจากนี้ยังมีการเคลื่อนไหวเป็นระยะ ๆ ของสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ เพื่อ
คัดค้านนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจของรัฐบาลอีกด้วย

ง. ปัญหาเรื่องการคอร์รัปชันและการประทุษร้ายของนักการเมือง

ปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อรัฐบาลอย่างหนักคือ การถูกโจมตีเรื่องคอร์รัปชัน
เช่น นายทวี ไกรคุปต์ ส.ส.ราชบุรี (กิจสังคม) ยื่นหนังสือถึงหัวหน้าพรรค ให้พิจารณาการผิด
ก่อสร้างฝายหินทั้งที่จ.ชัยภูมิ วงเงิน 52 ล้านบาทโดยวิธีพิเศษ ที่บริษัทผู้รับเหมา เป็นของนายสันติ
ชัยวิรัตน์ ส.ส.ชัยภูมิ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (พรรคกิจสังคม) กับญาติ พรรค
กิจสังคมจึงมีมติให้ยุติปัญหาความบาดหมาง โดยไม่มีเงื่อนไข และให้ถอนคดีฟ้องร้องกัน มิฉะนั้นจะขับ
ออกจากการเป็นสมาชิกพรรค¹⁹ ซึ่งนายสันติก็ได้ถอนฟ้องนายทวี หมดทุกคดีตามมติพรรค

อีกกรณีหนึ่ง นายไพรัตน์ พาลุสุข รองเลขาธิการพรรคเอกภาพ ได้ยื่นหนังสือ
ร้องเรียน กรณียกเลิกสัญญาจ้างของอสสมท. กับบริษัทลิตเติ้ลดิก แทรเวล เอเจนซี ว่าส่อไปในทาง
ทุจริต ต่อคณะกรรมการปปป. (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวง
ราชการ) อันหมายถึงการปฏิบัติหน้าที่ของ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง หัวหน้าพรรคมวลชน รัฐมนตรี
ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

26 กุมภาพันธ์ 2533 นายตุลิต โสภิตชา ส.ส.อุบลราชธานี (พรรคเอกภาพ)
ได้ยื่นหนังสือถึงประธานคณะกรรมการปปป. ให้สอบสวนนายประมวล สภาวสุ รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงการคลังว่ามีพฤติกรรมส่อไปในทางไม่สุจริตและมีความร้ายแรงผิดปกติ²⁰ ซึ่งคณะกรรมการ
ปปป. ได้รับเรื่องไว้พิจารณา

18 กรกฎาคม 2533 พรรคฝ่ายค้านนำโดยพรรคเอกภาพ ยื่นญัตติขอเปิดอภิปราย
ไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ ด้วยปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการคลัง การเมืองภายในและ
ต่างประเทศ ความไม่มั่นคงภายในราชอาณาจักร และบริเวณพรมแดนของประเทศ กับปัญหาทาง
สังคมและสิ่งแวดล้อม การโจมตีที่รุนแรงคือ เรื่องคอร์รัปชัน การแสวงหาผลประโยชน์จากการใช้
อำนาจหน้าที่ และการขาดความสามัคคีของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล

พรรคฝ่ายค้านได้อภิปรายซักฟองรัฐมนตรีอย่างกว้างขวาง เช่น พล.ต.สนั่น ชจรประศาสน์ จากพรรคประชาธิปัตย์ ถูกโจมตี เรื่องเรียกเงิน 7 ล้านบาทจากกำนันที่จว.ชลบุรี ในเรื่องการออกเอกสารสิทธิที่ดิน การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ เบียดบังผลประโยชน์ของรัฐ ในการออกกรรมสิทธิที่ดินป่าสงวนเป็นของตนเองและพรรคพวก การนำพรรคพวกเข้าไปบริหารงาน ใน อตก. ปัญหาการบุกรุกทำลายป่า²¹

ส่วนพรรคกิจสังคม ถูกอภิปรายโจมตีเรื่องการเรียกเงิน 20 ล้านจากการส่งออก โศด้าเสื้อผ้า โดยกล่าวว่า นายสุบิน ปิ่นขยัน รู้เห็นเป็นใจ และนายสันติ ชัยวิรัตน์ ถูกโจมตี เรื่องน้ำมันแก๊ส บ่อบาดาล ฝายหินทิ้ง และถนน "ควายเดิน" สายโนนสาทร-หนองปลาเฒ่า หรือ ถนนเกือกม้า²²

ผลการลงมติรัฐบาลมีชัยชนะ และได้รับความไว้วางใจด้วยคะแนนเสียง 220 ต่อ 38 เสียง (21 กรกฎาคม พ.ศ. 2533) รวมการอภิปราย 3 วัน โดยพรรคฝ่ายค้าน 2 พรรค คือ พรรคประชากรไทยและพรรคปวงชนชาวไทย ร่วมกันลงมติ ส่วนพรรคฝ่ายค้านอื่น ๆ มิได้อยู่ในห้องประชุม

ภายหลังการเปิดอภิปรายทั่วไป ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2533 พลเอกชาติชายได้ปรับปรุงคณะรัฐมนตรี โดยนำเอาพรรคปวงชนชาวไทยของ พลเอกอาทิตย์ กำลังเอก เข้าร่วมในคณะรัฐบาล พลเอกชาติชายกล่าวถึงการปรับคณะรัฐมนตรี ว่ามีหลักสำคัญ 2 ประการ คือ หลักรัฐสภา และ หลักมติมหาชน²³

อนึ่งอาจพิจารณาได้ว่า แม้แต่ตัวนายกรัฐมนตรีเอง ก็ยังถูกโจมตีว่าประพฤติมิชอบ กรณีเอราวัณทรัสต์ และการถูกกล่าวอ้างว่ามีเงินฝากที่ฮ่องกงเป็นจำนวน 200 ล้านบาท โดย นายตุลิต โสภิตชา ส.ส. อุบลราชธานี พรรคเอกภาพ แต่ต่อมานายตุลิต ก็ถูกกล่าวหาว่ากรรโชกทรัพย์ ทั้งเงินสดและรถยนต์ด้วยเช่นกัน

จ. รัฐบาลกับการต่างประเทศ

พลเอกชาติชาย ได้เสริมสร้างไมตรีกับนานาประเทศ โดยการเดินทางไปเยือนอย่างเป็นทางการ ได้แก่ ประเทศเบลเยียมและเดนมาร์ก (7-14 มีนาคม 2533) สหรัฐอเมริกา (11-19 มิถุนายน 2533) อังกฤษ (16-19 ตุลาคม 2533) ญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาชนจีน และฮ่องกง (8-17 พฤศจิกายน 2533)

แต่ปัญหาการต่างประเทศที่รัฐบาลถูกกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงก็คือ เลขาธิการโท สถานเอกอัครราชทูตซาอุดีอาระเบียประจำประเทศไทย และผู้ช่วยเลขาธิการสถานเอกอัครราชทูตซาอุดีอาระเบีย และเลขาธิการโท ถูกยิงเสียชีวิต (1 กุมภาพันธ์ 2533) เป็นเหตุให้ความ

สัมพันธ์ระหว่างชาวตีอาระเบียกับไทยวิกฤต จนฝ่ายซาอุฯ ประกาศว่าจะเรียกคณะเจ้าหน้าที่สถานทูตประจำประเทศไทยกลับหากเจ้าหน้าที่ตำรวจไทยไม่สามารถจะจับกุมคนร้ายได้ และรัฐบาลซาอุฯ ได้ระงับการออกวีซ่าให้แก่คนไทยทุกคนที่จะเดินทางไปซาอุฯ โดยไม่มีกำหนดตั้งแต่ 3 กุมภาพันธ์ 2533 เป็นต้นไป รัฐบาลต้องมอบให้ร้อยตรีประพาส ลิมปะพันธ์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นำคณะทูตสันถวไมตรีไปเยือนซาอุฯ เพื่อยืนยันต่อรัฐบาลซาอุฯ ว่า รัฐบาลไทยจะให้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการคลี่คลายคดี และจะเพิ่มการคุ้มกันรักษาความปลอดภัยแก่เจ้าหน้าที่สถานทูตและครอบครัว รวมทั้งนำสำล้นจากพลเอกชาติชายไปถวายพระราชาธิบดี ฟาฮัด และนายกรัฐมนตรีซาอุฯ ด้วย

จ. รัฐบาลกับกองทัพ

นับตั้งแต่พลเอกชาติชาย จัดตั้งคณะรัฐบาล รัฐบาลจำเป็นต้องยอมรับบทบาททางการเมืองของกองทัพตลอดมา แต่ในบางครั้งรัฐบาลก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับกองทัพได้ ตัวอย่างเช่น ปัญหาระหว่าง พล.อ.สุจินดา คราประยูร กับ จำลิบเอกทรงธรรม ปัญญาตี ส.ส. เชียงราย พรรคชาติไทย โดยพลเอกสุจินดาได้กล่าวในการบรรยายทางวิชาการที่หอประชุมกองทัพบก เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2533 ว่า "จะเตะหากฎนักการเมืองระดับจำลิบเอก มาอภิปรายโจมตี" ซึ่งฝ่ายจำลิบเอกทรงธรรมก็ตอบได้ว่า "ไม่ต้องมาให้พลเอกสุจินดา เป็นผู้นำกองทัพ" ปัญหาเล็กน้อยนี้กลายเป็นปัญหาระหว่างพรรคชาติไทย แกนนำรัฐบาลกับกองทัพและถูกวิจารณ์ว่า เสถียรภาพรัฐบาลพลเอกชาติชายถูกกระทบกระเทือนจนถึง "ราว"

นอกจากนี้เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2533 พลเอกชาติชาย ได้แต่งตั้ง พันเอก มนูญ รูปขจร นายทหารประจำกองบัญชาการทหารบก เป็นนายทหารประจำสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม อัตรานลตรี อันมีข้อวิพากย์วิจารณ์ว่า เป็นการแต่งตั้งโดยไม่ผ่านความเห็นชอบจากพลเอกชวลิต เป็นผบ.ทบ. และผบ.สส. ต่อมาข่าวการรื้อฟื้นคดีลอบสังหารบุคคลสำคัญสมัยพลเอกเปรมจึงได้ประทุขึ้นมาอีก

รัฐบาลพยายามเสริมสร้างความมั่นคงด้านเสถียรภาพ โดยใช้พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งลาออกจากราชการ (26 มีนาคม 2533) เข้าร่วมรัฐบาล 30 มีนาคม 2533 พลเอกชวลิต ได้เข้าดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมและรองนายกรัฐมนตรี และจะเป็นผู้เชื่อมประสานกับกองทัพ ซึ่งเรื่องนี้รัฐบาลได้ถูกโจมตีว่า "รัฐบาลอ่อนแอต้องพึ่งทหาร และทหารมีอิทธิพลเหนือรัฐบาล"²⁴

จากการลาออกจากราชการของพลเอกชวลิต ได้มีการวางตัวบุคคลไว้แทนที่ใน

กองทัพ กล่าวคือ พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ เสนาธิการทหาร ได้เป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด พลเอก
สุจินดา คราประยูร รองผู้บัญชาการทหารบก ได้เป็นผู้บัญชาการทหารบก (9 มีนาคม พ.ศ. 2533)
และนายทหารคนสำคัญหลายตำแหน่ง ในกองทัพเป็นทหารรุ่นปร. 5

การเข้าร่วมรัฐบาลของพลเอกชวลิต ในระยะแรกจะช่วยเสริมสร้างเสถียรภาพ
ความมั่นคงให้แก่รัฐบาลตามที่คาดการณ์ไว้ แต่ต่อมาก็เกิดปัญหาระหว่าง พลเอกชวลิต กับ ร.ต.อ.
เฉลิม หัวหน้าพรรคมวลชน เมื่อ พลเอกชวลิต ได้ไปแสดงปาฐกถาเกี่ยวกับปัญหาคอรัปชั่น ที่มหา-
วิทยาลัยธรรมศาสตร์ และพูดถึงปัญหาที่คณะกรรมการปป. ชี้มูลกรณี อสมท. กับลิตเติ้ลดิก ว่าเป็น
เรื่องน่าละอาย และสมควรจะต้องตัดหัวคนโกงเจ็ดชั่วโคตร เป็นเหตุให้ ร.ต.อ.เฉลิม ให้สัมภาษณ์
ตอบได้ว่า "ให้หากระจกส่องดูตัวเองบ้าง ... ระวังคนที่พูดจะถูกตัดหัวก่อนใคร และหลังบ้านคน
บางคน ทำตัวเป็นตุ๊กตาของเคลื่อนที่" การให้สัมภาษณ์ของ ร.ต.อ.เฉลิม สร้างความไม่พอใจแก่ผู้นำ
กองทัพ ผู้นำ 3 เหล่าทัพจึงพร้อมกันเข้าพบนายกรัฐมนตรีที่ทำเนียบ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2533 และมี
ข่าวว่า ผู้นำกองทัพได้บีบบังคับพลเอกชาติชาย ปรับคณะรัฐมนตรี เอาร.ต.อ.เฉลิม หัวหน้าพรรคมวล
ชนออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี

15 มิถุนายน 2533 พลเอกสุนทร ผบ.สส. ในฐานะผู้อำนวยการรักษาความสงบ
เรียบร้อยภายในประเทศ ได้ลงนามในคำสั่งแต่งตั้งพลเอกชวลิต เป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศของ กองบัญชาการทหารสูงสุด กองทัพบก กองทัพเรือ
และกองทัพอากาศ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการเกี่ยวกับการพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย
และความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

22 มิถุนายน พ.ศ. 2533 พลเอกชาติชาย ก็ได้เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กลาโหมอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากพลเอกชวลิต ลาออกจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่า
การกระทรวงกลาโหม แม้ว่าพลเอกชาติชายได้เสนอให้พลเอกชวลิต เป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี
แต่พลเอกชวลิตได้ปฏิเสธตำแหน่งดังกล่าว รวมทั้งลาออกจากตำแหน่งประธานวิปุลิสภาด้วย²⁵
(ประธานคณะกรรมการประสานงานวุฒิสภา)

การถอนตัวจากการร่วมรัฐบาลของพลเอกชวลิต มีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างรัฐบาล
กับกองทัพอย่างมาก รัฐบาลจึงต้องเผชิญกับภาวะตึงเครียดทางการเมืองกับผู้นำฝ่ายทหาร ซึ่งใน
ระยะแรกพลเอกชาติชาย ก็ยังมีได้ดำเนินการอย่างจับพยนต์กับ ร.ต.อ.เฉลิมที่ยังอยู่ร่วมในคณะรัฐบาล
แม้จะได้รับการเรียกร้องอย่างจริงจังจากผู้นำฝ่ายทหารก็ตาม

ความขัดแย้งระหว่าง ร.ต.อ.เฉลิม กับผู้นำกองทัพ รุนแรงขึ้นไปอีกเมื่อเกิดกรณี

รถโมบายยูนิคของอสมท. (22 มิถุนายน 2533) หน่วยงานตรวจสอบว่าระบบการสื่อสารถูกรบกวน จึงทำการตรวจสอบพบว่าเป็นรถถ่ายทอวิทยุเคลื่อนที่ที่มีอุปกรณ์ระบบการสื่อสารทันสมัย จอดอยู่ที่วัดแห่งหนึ่งย่านหนองแขม ธนบุรี พลเอกสุนทร คงสมพงษ์ ผบ.สส. จึงได้ใช้อำนาจผู้บัญชาการ รักษาความสงบภายในประเทศ ยึดรถไปไว้ที่สนามเสือป่าเพื่อตรวจสอบ ดังนั้นฝ่ายทหารกับฝ่าย การเมืองขัดแย้งกันมากขึ้น ซึ่งก่อนหน้านี้ ฝ่ายทหารไม่พอใจอสมท. อยู่แล้ว เพราะทีวีช่อง 9 และ ช่อง 3 ปฏิเสธไม่ร่วมกับทีวีช่อง 5 และช่อง 7 ให้เป็นที่วิบูล เพื่อประกาศข่าวด่วนพิเศษแต่งตั้ง พลเอกชวลิต เป็นที่ปรึกษาพิเศษ

แม้ว่าผู้นำฝ่ายทหาร พยายามบีบให้รัฐบาลปลดรัฐมนตรีวิ.ต.อ. เฉลิ้ม แต่เมื่อมีการ ปรับคณะรัฐมนตรีในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2533 รัฐบาล "ชาติชาย 3" ก็ยังมีวิ.ต.อ. เฉลิ้ม เป็น รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการอยู่ ทำให้ผู้นำกองทัพไม่พอใจรัฐบาลเป็นอย่างมาก เห็นได้ จากผู้นำกองทัพแสดงท่าที โดยการไม่ยอมร่วมรับประทานอาหารที่บ้านซอยราชครูทุกวันพุธของ สัปดาห์ รวมทั้งไม่ยอมร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ที่พลเอกชาติชาย ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลา- โทมไปร่วมอยู่ เช่น การไม่เข้าชมสภาคลาโทมและงาน "ดินเนอร์" พิเศษ ที่บ้านราชครู กำหนดขึ้น ในวันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2533 เป็นต้น²⁶

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้รัฐบาลและกองทัพกระทบกระทั่งกันอีก ได้แก่ บทบาทของที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี เช่น กรณี ม.ร.ว. สุขุมพันธุ์ บริพัตร ต้องลาออกจากการเป็นที่ ปรึกษานายกรัฐมนตรี เพราะขัดแย้งทางความคิดเห็นกับผู้นำกองทัพ กรณีกล่าวหาจนถึงพลเอกชวลิต ในทำนองว่า "ให้กวาดบ้านของตนให้สะอาดปราศจากคอร์รับชั่น อันเป็นเหตุให้ฝ่ายทหาร" ตบเท้า "มา ให้กำลังใจพลเอกชวลิต และแสดงความไม่พอใจต่อรัฐบาล อันเป็นบทบาทของที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี หรือ "บ้านพิษณุโลก" ซึ่งเป็นผู้นำทางการเมืองอย่างโดดเด่นยิ่ง และได้รับความไว้วางใจจาก นายกรัฐมนตรีมากจนถูกกล่าวว่าเป็น "รัฐบาลเงา" (Shadow Cabinet) บทบาทของบ้านพิษณุโลก ได้แก่ ให้คำปรึกษาแก่นายกรัฐมนตรี ประสานงานกับส่วนราชการอื่น ๆ ทั่วไป คอยกลั่นกรอง บัณฑิตข้อมูล และเสนอแนะการตัดสินใจให้นายกรัฐมนตรีอย่างสำคัญ ทั้งปัญหามือบการเมือง ปัญหา ด้านกรรมกร กลุ่มพนักงานรัฐวิสาหกิจ และกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไป รวมทั้งปัญหาคับขันด้านการเมือง เศรษฐกิจ และการเผชิญหน้ากับฝ่ายทหาร²⁷

กิจกรรมการเรียงที่ 1

1. จงระบุชื่อพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลพลเอกชาติชาย เป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 1
2. จงสรุปปัญหาและอุปสรรคในการบริหารของรัฐบาลพลเอกชาติชาย เป็นนายกรัฐมนตรี ครั้งที่ 1

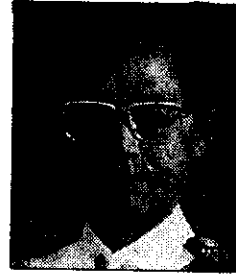
2. การเมืองสมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ
เป็นนายกรัฐมนตรี ครั้งที่ 2

พลเอกชาติชาย ตัดสินใจแก้ปัญหาการเมืองด้วยการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตามมติของพรรคชาติไทย ในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2533 ซึ่งให้พลเอกชาติชายลาออก แทนการปรับคณะรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนใหญ่ก็ยังคงสนับสนุนให้พลเอกชาติชาย หัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ จึงเป็นการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งที่ 2 แต่เป็นคณะรัฐมนตรี "ชาติชาย 4"

รัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุดใหม่ ดึงพรรคเอกภาพเข้าร่วมรัฐบาลและไม่ปรากฏชื่อ ร.ต.อ. เฉลิม หัวหน้าพรรคมวลชน ซึ่งมีปัญหาเกี่ยวกับ "ผู้นำ" กองทัพ ร่วมอยู่ในรัฐบาลใหม่ รัฐบาลมีเสียงสนับสนุนในสภา 227 เสียง ประกอบด้วย 5 พรรค คือ พรรคชาติไทย (96 เสียง) พรรคเอกภาพ (62 เสียง) พรรคประชากรไทย (31 เสียง) พรรคราษฎร (21 เสียง) พรรคปวงชนชาวไทย (17 เสียง) ส่วนพรรคฝ่ายค้านมี 7 พรรค รวม 130 เสียงประกอบด้วย พรรคกิจสังคม (53 เสียง) พรรคประชาธิปไตย (48 เสียง) พรรคพลังธรรม (15 เสียง) พรรคมวลชน (5 เสียง) พรรคสหประชาธิปไตย (5 เสียง) พรรคเสรีนิยม (3 เสียง) พรรคพลังสังคมประชาธิปไตย (1 เสียง)

ประเด็นที่น่าสังเกตคือ พรรคประชาธิปไตย สัมครใจที่จะไม่เข้าร่วมรัฐบาลเพราะไม่เห็นด้วยกับแนวทางจัดตั้งรัฐบาลของพรรคชาติไทยครั้งนี้ ที่มีพรรคการเมืองเข้าร่วมมากพรรค เพราะจะทำให้เกิดเผด็จการทางรัฐสภา และเป็นเหตุให้ฝ่ายค้านไม่สามารถยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่

ไว้วางใจรัฐบาลได้²⁸ ดังนั้น พรรคประชาธิปัตย์ จึงมีมติ "ไม่ขอร่วมรัฐบาลอีกต่อไป" เพื่อแสดง
 ไว้ซึ่งหลักการประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภา²⁹
 ซึ่งเหตุผลของพรรคประชาธิปัตย์น่าจะมีเบื้องหลัง
 เกี่ยวกับความพยายามที่จะเรียกศรัทธาคืนมาจาก
 ประชาชนเพราะชื่อเสียงพรรคประชาธิปัตย์ได้ถด
 ถอยลงไปไม่น้อย ในช่วงร่วมรัฐบาลพลเอกชาติชาย
 ที่ผ่านมา

ส่วนพรรคกิจสังคมนั้น ก็ได้เคลื่อนไหว ภาที่ 79 นายชวน หลีกภัย
 ไทวในทำนอง ยินดีจะเข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลใหม่กับ **หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์**
 พลเอกชาติชาย แต่ปรากฏว่าพลเอกชาติชาย ได้นำเอาพรรคเอกภาพและพรรคประชากรไทย เข้า
 ร่วมรัฐบาลเสียก่อน แม้ว่าเคยมีข่าวอยู่เสมอ ๆ ว่า พรรคเอกภาพจะไม่ขอร่วมรัฐบาลกับพรรค
 ชาติไทยอย่างเด็ดขาดตราบใดที่พลเอกชาติชายยังคงเป็นหัวหน้าพรรคชาติไทยอยู่ เมื่อพรรคเอกภาพ
 เข้าร่วมรัฐบาลครั้งนี้ จึงถูกวิจารณ์ว่า ทำการคัดค้านอย่างเข้มแข็ง เพื่อโอกาสเข้าร่วมรัฐบาล
 เท่านั้น³⁰

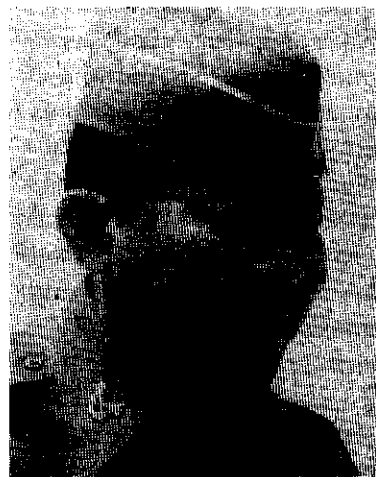
การเข้าร่วมรัฐบาลชุดใหม่ของพรรคเอกภาพ ได้ทำให้พรรคเอกภาพมีปัญหามาก
 ในพรรค เพราะสมาชิกพรรคบางคน เช่น นายอุทัย พิมพ์ใจชน แสดงการไม่เห็นด้วยกับการเข้า
 ร่วมรัฐบาล แต่ก็ได้รับการเสนอชื่อเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และนายอุทัย มิได้เข้า
 ฝ้าถวายสัตย์ปฏิญาณของคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ เพราะได้หายตัวไปนับจากประกาศยืนยันต่อพรรค
 คัดค้านการเข้าร่วมรัฐบาล แต่ต่อมาก็กลับคำประกาศยอมรับมติของพรรค³¹

พรรคฝ่ายค้านกลุ่มใหม่ ได้แสดงบทบาทอย่างเต็มที่ เช่น ออกแถลงการณ์โจมตี
 นายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม จากพรรคประชากรไทย ว่าขาดคุณสมบัติ
 เพราะมีคดีและอยู่ระหว่างการรอลงอาญา 3 คดี และกำลังตกเป็นจำเลยเพราะถูกพลตรีสันัน ขจร
 ประศาสน์ นื่องข้อหาหมิ่นประมาทอีก 1 คดี นอกจากนี้ พรรคฝ่ายค้านยังประกาศร่วมมือกันทาง
 การเมืองโดยประชุมกันทุกวันพุธ เพื่อทำหน้าที่ควบคุมการทำงานของรัฐบาล ซึ่งร.ต.อ.เฉลิม
 หัวหน้าพรรคมวลชน ใช้คำว่า ฝ่ายค้านกลุ่มนี้จะ "ออนไลน์" กันตลอดเวลาเพื่อประสานงาน³²
 และจะเริ่มบทบาทอย่างแข็งขันตั้งแต่วันแถลงนโยบายของรัฐบาล ในวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2534
 เป็นต้นไป

รัฐบาลพลเอกชาติชายเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงเพราะถูกคณะทหารใน

นาม "คณะรสช." ยึดอำนาจในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยการจับตัวนายกรัฐมนตรีและคณะ
 ในเครื่องบิน ซี-130 ของกองทัพอากาศขณะเดินทางไปจว. เชียงใหม่เพื่อนำพลเอกอาทิตย์ กำลังเอก
 เข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อถวายคำสัตย์ปฏิญาณในการเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
 กระทรวงกลาโหมคนใหม่ คณะรสช. หรือคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ได้ควบคุมตัวพลเอก
 ชชาติชาย และพลเอกอาทิตย์ ไว้ระยะหนึ่ง และต่อมาทั้ง 2 คนก็ได้เดินทางออกไปนอกประเทศเป็น
 การชั่วคราวเพื่อคลี่คลายบรรยากาศความตึงเครียดทางการเมือง

การยึดอำนาจของคณะรสช. เป็นเหตุให้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 สิ้นสุดลง ระยะ
 แรก คณะรสช. ใช้ "ประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ" หลายฉบับ และจัดให้มีการจัด
 การร่างรัฐธรรมนูญฉบับคณะรสช. หรือรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 การยึดอำนาจครั้งนั้นนับเป็นการ
 ควบคุมอำนาจทางการเมืองและการทหารของนายทหารรุ่นจปร. 5 หรือรหัสประจำรุ่นว่า 0143 (จบ
 หลักสูตรปี 2501 มี 4 เหล่า 3 ทับ) โดย ประธานคณะรสช. คือพลเอกสุนทร จะเป็นนายทหารรุ่น
 จปร. 1 ส่วนผู้นำฝ่ายทหารอีก 2 คน ได้แก่ พลเอกสุจินดา คราประยูร และ พลเอก อิศระพงษ์
 ทนุภักดี เป็นนายทหารรุ่นจปร. 5

ภาพที่ 80

พลเอกสุจินดา คราประยูร

พลเอกอิสระพงษ์ ทนุภักดี

กิจกรรมการเรียนที่ 2

1. จงระบบพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลพลเอกชาติชาย เป็นนายกรัฐมนตรี ครั้งที่ 2
2. จงศึกษาการเมืองยุคสช. โดยการค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

3. การเมืองไทยตั้งแต่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 จนถึง 13 กันยายน พ.ศ. 2535

2 มีนาคม พ.ศ. 2534 คณะรสช. มอบให้นายอานันท์ ปันยารชุน เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และทำการจัดตั้งคณะรัฐบาล คณะรัฐมนตรีของนายอานันท์ ถูกเรียกว่า คณะรัฐบาลชุด "เทคโนแครต" (Technocrat) คือเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจำนวน 35 คน นายอานันท์กล่าวว่า รัฐบาลชุดนี้จะเป็นรัฐบาล "โปร่งใส" คือสามารถให้ทุกฝ่ายตรวจสอบการทำงานได้อย่างบริสุทธิ์ใจ

รัฐบาลนายอานันท์เข้าบริหารประเทศและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 22

ภาพที่ 81

พลตรีจำลอง ศรีเมือง แกนนำในการชุมนุมถูกจับกุม

มีนาคม พ.ศ. 2535 ภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2534 หลังผลการเลือกตั้ง พรรคการเมือง 5 พรรค ซึ่งมีพรรคสามัคคีธรรม เป็นแกนนำ จำนวน 195 เสียง ได้รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งรัฐบาล แต่เมื่อการเสนอชื่อนายณรงค์ วงศ์วรรณ หัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีไม่สำเร็จ เพราะนายณรงค์ มัวหมองเรื่องถูกประเทศสหรัฐอเมริกาออกวีซ่าให้เข้าประเทศ เนื่องจากสงสัยว่าจะพัวพันกับการค้ายาเสพติด พรรคการเมืองทั้ง 5 พรรค จึงสนับสนุนพลเอกสุจินดา คราประยูร เข้าดำรงตำแหน่ง

นายกรัฐมนตรี นำไปสู่การชุมนุมคัดค้าน "คนกลาง" เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง จนเป็นเหตุการณ์ "พฤษภาทมิฬ" ระหว่าง 17 - 21 พฤษภาคม 2535

ในสภาพการเมืองที่สับสนวุ่นวายในเวลาต่อมา เพราะมติมหาชนไม่ยอมรับการเสนอชื่อ พลอากาศเอกสมบุญ ระหงษ์ หัวหน้าพรรคชาติไทย เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่พรรคการเมือง 4 พรรค มีแกนนำคือ พรรคความหวังใหม่ ของพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ก็ไม่อาจจัดตั้งคณะรัฐบาลได้สำเร็จ เพราะมีเสียงรวมกันอยู่เพียง 165 เสียง ดังนั้น ดร.อาทิตย์

ภาพที่ 82 ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์

อุไรรัตน์ ส.ส.จะเชิงเตรา ประธานสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคสามัคคีธรรม ได้ตัดสินใจเสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งที่ 2

ภายหลังจากนายอานันท์ เข้าจัดตั้งรัฐบาล "อานันท์ 2" แล้ว ได้ประกาศยุบสภา และเป็นรัฐบาลรักษาการเพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2535 ผลการเลือกตั้ง พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด จำนวน 79 ที่นั่ง นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ จึงเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

และจัดตั้งรัฐบาลผสมของพรรคการเมือง 5 พรรค เข้าบริหารประเทศประกอบด้วย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคพลังธรรม พรรคความหวังใหม่ พรรคเอกภาพ และพรรคกิจสังคม รัฐบาลผสมของนายชวน หลีกภัย สิ้นสุดลงด้วยการยุบสภา

กิจกรรมการเรียนรู้ 3
จงศึกษาเพิ่มเติมการเมืองในเค้าโครงเรื่องที่ 3 จากหนังสือพิมพ์ วารสาร และสื่อมวลชนแขนงอื่น ๆ แล้วสรุปเหตุการณ์ทางการเมืองด้วยการจดบันทึก

สรุปบทที่ 15

พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี 2 ครั้ง ระหว่าง 9 สิงหาคม 2531 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยมีพรรคชาติไทยเป็นแกนนำในการจัดตั้งคณะรัฐบาลผสมจากพรรคการเมืองหลายพรรค เสถียรภาพของรัฐบาลพลเอกชาติชายถูกกระทบกระเทือนอยู่เสมอ เนื่องมาจากปัญหาภายในพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล และปัญหาระหว่างพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล โดยมีพรรคเอกภาพ เป็นแกนนำของพรรคฝ่ายค้านในช่วงพลเอกชาติชาย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งแรก นอกจากนี้เสถียรภาพของรัฐบาลยังขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของผู้นำฝ่ายทหาร ซึ่งมีอิทธิพลอยู่เหนือรัฐบาลและนโยบายของรัฐบาล อุปสรรคสำคัญในการบริหารประเทศ ได้แก่ ปัญหาราคาสินค้า ภาวะเงินเฟ้อ ราคาพืชผลตกต่ำ การเผชิญหน้ากับม็อบต่าง ๆ การขัดแย้งเนื่องจากนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การถูกโจมตีเรื่องรัฐมนตรีคอร์รัปชัน และแรงกดดันของผู้นำกองทัพ ในปัญหาต่าง ๆ

เมื่อพลเอกชาติชาย เป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 ได้จัดรัฐบาลโดยนำพรรคฝ่ายค้านเดิมคือพรรคเอกภาพเข้าร่วมรัฐบาล ส่วนพรรคกิจสังคมและพรรคประชาธิปัตย์พรรคร่วมรัฐบาลเดิมต้องไปเป็นฝ่ายค้าน และเป็นพรรคฝ่ายค้านที่มีความเข้มแข็งแม้ว่าจะมีเสียงข้างน้อยอยู่ในสภา ขณะเดียวกันปัญหาข้อขัดแย้งกับผู้นำฝ่ายทหารยังปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง จนนำไปสู่การยึดอำนาจในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 ของคณะรสช. อันเป็นการสิ้นสุดรัฐบาลยุครัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ด้วย

การเมืองนับตั้งแต่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา เป็นการเมืองยุครสช. โดยคณะรสช. มอบให้นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลจัดให้มีการเลือกตั้งในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2535 ภายหลังจากการเลือกตั้ง พลเอกสุจินดา คราประยูร ได้เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและสิ้นสุดบทบาทและอำนาจทางการเมืองเพราะเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ สภาพการเมืองที่ยังไม่ราบรื่นเป็นเหตุให้ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ เสนอชื่อ นายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี อีกครั้งหนึ่ง และจัดตั้งคณะรัฐบาล "อานันท์ 2" และภายหลังจากเลือกตั้งครั้งใหม่ รัฐบาลผสมของนายชวน หลีกภัย ได้เข้าบริหารประเทศ

แบบฝึกหัดบทที่ 15

จงเติมคำ หรือ ข้อความ ในช่องว่างให้เหมาะสม

1. เมื่อ.....ปฏิเสฐตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอย่างแน่นอน หัวหน้าพรรค.....
..... จึงเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2531
2. พลเอกชาติชาย เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี.....
เพื่อเป็นตัวประสานกับกองทัพ และเพื่อการยอมรับของผู้นำฝ่ายทหาร
3. พรรครวมไทย พรรคก้าวหน้า พรรคกิจประชาคม และพรรคประชาชน เป็นพรรคฝ่ายค้าน ซึ่งรวมตัวกันในชื่อ.....
4. นโยบายสำคัญของรัฐบาลพลเอกชาติชาย คือการสร้างให้ประเทศไทยเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ หรือ..... และทำการเปลี่ยน..... เป็น.....
5. รัฐบาลพลเอกชาติชาย ได้แต่งตั้งบุคคลคนหนึ่ง เป็นคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี หรือ เรียกกันว่า..... ซึ่งมีอิทธิพลต่อการบริหารประเทศและนโยบายของรัฐบาล
6. รัฐบาลถูกเรียกร้องจากสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ไทยกเลิก..... โดยได้รับการสนับสนุนจากส.ส. ทั้งฝ่ายรัฐบาลและส.ส. ฝ่ายค้าน
7. การปรับปรุงคณะรัฐมนตรี ในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2533 รัฐบาลได้นำพรรค..... ซึ่งมี..... เป็นหัวหน้าพรรค เข้าร่วมในคณะรัฐบาล
8. หัวหน้าพรรค..... คือรัฐมนตรีที่มีปัญหาข้อขัดแย้งกับผู้นำฝ่ายทหาร และเป็นผลกระทบบมาถึงคณะรัฐบาลพลเอกชาติชาย
9. พรรคฝ่ายค้านพรรคสำคัญชุดรัฐบาลพลเอกชาติชาย เป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 1 ที่ได้มา เข้าร่วมรัฐบาลพลเอกชาติชายเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งที่ 2 คือ.....

10. รัฐบาลพลเอกชาติชาย สิ้นสุดลง เพราะการรัฐประหารของ..... เมื่อ
วันที่.....และเป็นการสิ้นสุดการเมืองยุครัฐธรรมนูญ ฉบับพ.ศ.
.....
11. คณะรสช. มอบให้.....
จัดตั้งคณะรัฐบาลภายหลังการยึดอำนาจ และบีบให้.....
กับ.....ต้องเดินทางออกนอกประเทศเป็นการชั่วคราว
12. เหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ เป็นผลมาจากการคัดค้าน.....
..... เป็นนายกรัฐมนตรี
-

เชิงอรรถบทที่ 15

- ¹ วัฒนา เรื่องสกุล, การก่อตั้งและพัฒนาการของพรรคชาติไทย, หน้า 313
- ² เรื่องเดียวกัน, หน้า 328
- ³ "ชาติไทย ยิ่งนานยิ่งแน่น" มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 414 (31 ก.ค. 2531), หน้า 10
- ⁴ มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 414 7 ส.ค. 2531, หน้า 13
- ⁵ "ทหารจิว" ไม่วอกแวก ออกแน่แต่เมื่อไหร่ มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 10 ฉบับที่ 490 (21 ม.ค. 2533), หน้า 13
- ⁶ วัฒนา เรื่องสกุล, เรื่องเดิม, หน้า 195
- ⁷ ดร.สุจิต บุญบงการ "การเมืองไทย ปีใหม่จะมีอะไรใหม่หรือไม่" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 37 ฉบับที่ 30 (6-12 ม.ค. 2534), หน้า 16
- ⁸ มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 415 (14 ส.ค. 2531), หน้า 8
- ⁹ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 15 ฉบับที่ 42 (12-18 ตุลาคม 2533), หน้า 1154
- ¹⁰ "จับตาแผนปรับภาพพจน์รัฐบาล" มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 543 (27 ม.ค. 2534), หน้า 8
- ¹¹ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 15 ฉบับที่ 7 (9-15 ก.พ. 2533), หน้า 177
- ¹² สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 15 ฉบับที่ 11 (9-15 มี.ค. 2533), หน้า 289
- ¹³ ไทยรัฐ ฉบับประจำวันที่ 10 ก.พ. 2533, หน้า 21
- ¹⁴ "ไผ่สุดท้าย ปรับสลับไผ่ ครม.ชาติชาย 2 ระวัง! พลิก!" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ 36 ฉบับที่ 41 (25-31 มี.ค. 2533), หน้า 8
- ¹⁵ "พวงส์-สุรัตน์ เปิดยุทธการเลือดเดือดล้างพรรค 'แสบ' แค้นนี้ต้องตีจาก" มติชนสุดสัปดาห์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 545 (10 ก.พ. 2534), หน้า 14-15
- ¹⁶ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 15 ฉบับที่ 46 (9-15 พ.ย. 2533), หน้า 1265
- ¹⁷ สยามจดหมายเหตุ, ฉบับเดียวกัน, หน้า 1268
- ¹⁸ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 15 ฉบับที่ 38 (14-20 ก.ย. 2533), หน้า 1039

- ¹⁹ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 15 ฉบับที่ 2 (5-11 ม.ค. 2533), หน้า 34-35
- ²⁰ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 15 ฉบับที่ 32 (3-9 ส.ค. 2533), หน้า 871
- ²¹ สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 (1-7 ก.ค. 2533), หน้า 9-10
- ²² สำนักงานนโยบายและแผนมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย, สรุปผลการอภิปราย ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป เพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ กระทรวงมหาดไทย 18-21 กรกฎาคม 2533. (สิงหาคม, 2533), หน้า 15-38
- ²³ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 15 ฉบับที่ 36 (31 ส.ค.-6 ก.ย. 2533), หน้า 983
- ²⁴ สยามจดหมายเหตุ ปีที่ 15 ฉบับที่ 35 (24-30 ส.ค. 2533), หน้า 958
- ²⁵ สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ปีที่ 37 ฉบับที่ 3 (1-7 ก.ค. 2533), หน้า 2
- ²⁶ สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ปีที่ 38 ฉบับที่ 28 (23-29 ธ.ค. 2533), หน้า 8-10
- ²⁷ "ภารกิจลับ! บ้านพิษณุโลก ช่างงานรัฐบาลเงา?" สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ปีที่ 38 ฉบับที่ 29 (30 ธ.ค. 2533 - 5 ม.ค. 2534), หน้า 17-48
- ²⁸ "แหวกดูหลังม่านการเมือง ยุค "โรคหลังยก" ระบาด!" สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ปีที่ 38 ฉบับที่ 28 (23-29 ธ.ค. 2533), หน้า 14
- ²⁹ "ไฟก๊ส! ประชาธิปไตย' 34 "ชวน" นำชบวนสะตอผงาด" สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ปีที่ 38 ฉบับที่ 28 (23-29 ธ.ค. 2533), หน้า 16
- ³⁰ "รัฐบาลใหม่ของพลเอกชาติชาย" สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ปีที่ 38 ฉบับที่ 28 (23-29 ธ.ค. 2533), หน้า 3
- ³¹ "วิเคราะห์รัฐบาลออกอาการ!! "สนิมสร้อย" เกิดแต่เนื้อในตน" สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ ปีที่ 39 ฉบับที่ 29 (30 ธ.ค. 2533 - 5 ม.ค. 2534), หน้า 10
- ³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 11

★